

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen

Moldavisk

 Af [Karsten Fledelius](#) 18. marts 2011 • I kategorien [Enkeltprog](#)

"Moldavisk" er afledt af "Moldavien", Moldova, som er et af de tre oprindelige fyrstendømmer, som i dag udgør Rumænien: Valakhiet i syd med Bucarest som hovedstad, Transsilvanien i vest med Cluj-Napoca/Kolosvar/Klausenburg (hvh. rumænsk, ungarsk og tysk) som hovedstad, og Moldavien (rumænsk Moldova) med Jasi som hovedstad.

Den østlige del af det historiske Moldavien, mellem floderne Pruth og Nistra/Dnjestr, kaldes traditionelt "Bessarabien". Befolkningen her er traditionelt meget blandet, fordi det er et indvandringsområde til Central- og Sydøsteuropa, men flertallet er rumænsk-talende. Det har skiftet herrer adskillige gange inden for de sidste 200 år, russerne erobrede det første gang (fra tyrkerne, som holdt hele Moldavien besat som vasalfyrstendømme) i 1812. 1918 blev Bessarabien ved det russiske imperiums opløsning en del af kongeriget Rumænien, oprettet 1881. Men også på den østlige side af grænsfloden Nistra/Dnjestr, rumænsk "Transnistria", er en del af befolkningen rumænsk-talende.

Rumænien var oprindeligt et fyrstendømme, oprettet ved en sammenlægning af fyrstendømmerne Valakhiet og Moldavien (uden Bessarabien) i 1859/61. Sproget her var rumænsk, som indtil da var blevet skrevet med kyrilliske (russisk-lignende) bogstaver, p.g.a. den ortodokse religion. Det nye fælles fyrstendømme, som dog først 1878 blev uafhængigt af Osmannerriget, betonedede meget forbindelsen med de andre romanske sprog og indførte derfor latinsk alfabet. Den rumænske ortodokse kirke har traditionelt set sig som den rumænske nations åndelige ryggrad og accepteret alfabetiskiftet, hvorved den har lagt en afstand til de slaviske ortodokse kirker (den russiske, bulgarske, serbiske og senest også makedonske, ukrainske og makedonske).

Sovjetunionen accepterede ikke gerne grænsen ved Dnjestr og oprettede i mellemkrigsårene langs Dnjestr-flodens østlige bred en særlig "ASSR (autonom sovjetrepublik Moldova)", hvor man talte "moldavisk", som blev skrevet med kyrilliske bogstaver. Da Sovjetunionen i 1940 aftvang Rumænien hele Bessarabien, blev det meste af provinsen gjort til en del af denne Moldova-republik, som siden blev "forfremmet" til en af Sovjetunionens konstituerende republikker. Og sådan var situationen indtil Sovjetunionens opløsning i 1991, idet man dog havde foræret Ukraine en stribe af den sydlige del af Bessarabien helt nede ved Donau. Herved findes flere befolkningsgrupper, herunder bulgarere.

Hele Moldovas areal er 33.800 km², d.v.s. lidt større end Jylland, med ca. 3,6 millioner indbyggere.

Det selvstændige Moldova har siden uafhængigheden været splittet mellem dem, som går ind for et uafhængigt Moldova, og dem som helst så Moldova indlemmet i Rumænien. De sidste har præget statens nye flag og statsvåben, som er næsten identiske med de rumænske. Stærke kræfter inden for den ortodokse kirke i Moldova har ønsket at lægge sig ind under den rumænske metropol i Jasi, mens andre har foretrukket at holde fast ved den russisk-ortodokse patriark i Moskva som øverste overhoved for en autonom "moldavisk" kirke. Reelt er der i dag to ortodokse kirker i Moldova, og kirkestriden er en væsentlig belastning for forholdet mellem de ortodokse patriarker i Moskva og Bukarest (sidstnævnte var i øvrigt tidligere metropolit netop i Jasi!).

Gagausien og Transnistrien

Hældningen mod Rumænien var med til at udløse selvstændighedsbestrebelse i to områder af republikken Moldova, Gagauz og Preddnjestrovskaja Oblast (Området ved Dnjestr). Hvor førstnævnte er blevet løst ved et fra alle sider anerkendt lokalt selvstyre, er sidstnævnte problem stadig åbent.

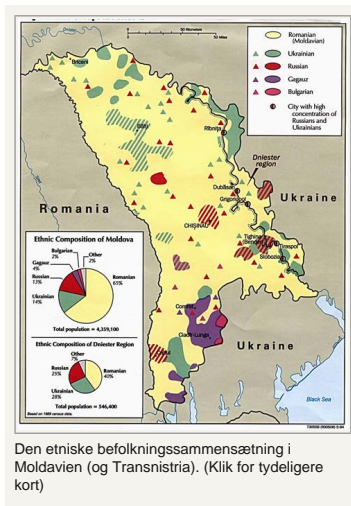
Gagauzien (gul) i det sydlige Moldavien på grænsen til Ukraine er på størrelse med Lolland-Falster

Gagauz i det sydlige Moldova er efterkommere af en gruppe til kristendommen omvendte tyrkere fra Lilleasien, som formentlig i 1200-tallet under det seltjukiske sultanats forfald flygtede over Sortehavet til Bessarabien. Sproget, "gagausisk", er en version af tyrkisk, som skrives med rumænsk/moldavisk (latinsk) alfabet. De udgør i dag lidt over 4% af Moldovas befolkning (ca. 155.000). "Gagausien", som har eget flag (helt forskelligt fra det moldaviske), ledes af en guvernør og har et parlament på 35 medlemmer, hovedstaden hedder Comrat. Hele området er på størrelse med Lolland-Falster.

Gagausiens flag

Befolkningen i den mærkelige

Seneste sprognyheder

- 4/5 Sprogforskerne fandt en skat i skoven | politiken.dk
- 27/4 Lille indsats styrker små børns sprog | www.dr.dk
- 26/4 Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs | politiken.dk
- 23/4 Ud med sproget - Berlingske Mener | www.b.dk
- 20/4 Unikt runefund i centrum af Odense | videnskab.dk
- 4/1 John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 | www.nytimes.com
- 10/8 Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice | www.theguardian.com
- 20/5 Bill Funding Native Language Programs Passes | mtpr.org
- 17/5 Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music | wam.org.au
- 13/5 Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online | nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Enkeltprog'

- Gagauzerna, en folkspillra med förnyad status
- Kelterne – Europas indianere
- Uzbekisk arabisk – et besøg i landsbyen Jogari
- Er jiddish et døende sprog?

Nye kommentarer

- Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
- Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
- Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
- Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
- Monica Scheuer til Jødiske efternavne
- jane til Jødiske efternavne
- Ingl&S til Sprogene i Mozambique
- Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?
- Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?
- Henrik Klindt-Jensen til Ded borrihjolmska måled

Artikler om

Transnistrien er lidt mindre end Fyn

statsdannelse, som i dag kalder sig [Preddnjestrovskaja Moldovskaja Respublika](#) og ikke anerkender Moldovas overhøjhed, er i vid udstrækning befolket af etniske russere, men også af både moldavere og ukrainere foruden andre mindre etniske grupper. Den langstrakte stat langs østbredden af Dnjestr, der er kilet ind mellem det øvrige Moldova og Ukraine, er lidt mindre end Fyn, men har over en halv million indbyggere.

Transnistriens klassisk kommunistiske statsvåben med hammer og segl og kornneg og det hele

Alene i Tiraspol, hvor republikkens præsident residerer, er der lige så mange indbyggere som i hele Gagauz. Den har en særlig valuta,

"transnistrisk rubel", nationalsang, flag og statsvåben (sidstnævnte to i ren sovjetstil med hammer og segl!). Området var i sovjettiden stærk domineret af Den røde Hær, og den lokale militærkommandant, general Lebed, spillede en overgang i Jetsin-perioden en vigtig rolle i russisk politik. Flertallet af indbyggerne har moldavisk pas, men der findes også mange indbyggere med russisk eller ukrainsk pas. Moldavisk, som idag kan skrives med både kyrillisk og latinsk alfabet (lige som serbisk), skrives normalt med kyrilliske bogstaver i "Prednestrovie", mens latinsk alfabet synes mest udbredt i resten af Moldova.

En interessant iagttagelse i denne forbindelse: [H.C.Andersen-museet](#) i Odense har en hjemmeside med [oversættelser](#) af hans eventyr til en lang række sprog, herunder "moldavisk". Går man ind på "Fyrtojet" på [moldavisk](#), er det med kyrilliske bogstaver, men faktisk på russisk og ikke moldavisk! Går man derimod ind under "moldavisk [med latinske bogstaver](#)" får man faktisk moldavisk skrevet med rumænsk-latinsk alfabet!

Konflikten omkring PMR, som den selvdråbte transnistriske republik forkortes, er stadig ikke løst. Republikkens præsident, Igor Smirnov, som oprindeligt stammer fra Petropavlovsk på Kamtjatka, blev valgt første gang i 1990 på en protestliste mod moldavisk uafhængighed af Sovjetunionen og er blevet genvalgt med stigende stemmetal i 1996, 2001 og 2006. Smirnov, som er født i 1941, har erklæret, at han vil gå af, når PMR er blevet internationalt anerkendt som uafhængig stat. Så vi kan forvente, at han genopstiller til præsidentvalget i 2011, og at valget lige så lidt som de forrige bliver anerkendt af det internationale samfund. Måske vil han i år overgå sin hidtidige rekord fra 2006 med over 82 % af stemmerne.

"Den Standhaftige Tinsoldat" på moldavisk

*Karsten Fledelius, lektor, Københavns Universitet
fmd, [Den Danske Helsinki Komité for Menneskerettigheder](#)*

Læs også:

1. [Gagauzerna, en folkspillra med förnyad status](#) Med en klar majoritet som räknar sig som gagauzer (82%) i den autonoma gagauziska republiken i Moldavien och med fastställd laglig status som ett av tre officiella språk, är detta...
2. [Er Rumænien et balkanland?](#) Det Osmanniske Imperiums største udstrækning i Europa er en almindelig måde at definere Balkan på (Kort: Cambridge Modern History Atlas, 1912) I Vesteuropa opfatter mange Balkan som 'et uciviliseret sted'...
3. [Israels sprog](#) Israel har tre officielle sprog ifølge engelsk lovgivning i Palæstina fra 1922: Engelsk, arabisk og hebraisk. Da de jødiske indvandrere til Palæstina og Israel alle talte et andet sprog ved...
4. [Two Turkish Loanwords in Swedish](#) The Turkish loanwords "kalabalik" and "dolma" are words of the lexicon of the everyday language in Swedish. They are used in the spoken as well as in the written language....

Tagget med: alfabet, Bessarabien, bogstaver, gagauz, kyrillisk, latinsk, Moldavien, moldavisk, Moldova, Rumænien, rumænsk, Rusland, sprogekort, Transsylvanien, Tyrkiet, tyrkisk, Ukraine

1 kommentar

Trackbacks

1. [Tatar Language » Gagauzerna, en folkspillra med förnyad status](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

aktuelle sprog [Alfabeter](#) [Anmeldelser](#) [arabisk](#)

Biblen [bogstaver](#) [børn](#) [Danmark](#) **Dansk** [Dialekter](#)

[engelsk](#) [esperanto](#) [Formidling](#) [fransk](#) [identitet](#)

konsonanter [Medier](#) [modersmål](#) [Musik](#) [Navne](#) [norsk](#) **Ord**

ordbøger [ordforråd](#) [oversættelse](#) [Plansprog](#) [religion](#)

romanske sprog [russisk](#) [Sjov](#) [skriftsprog](#) [sprogdød](#) [Sproggeografi](#)

sprogekort [Sprogpolitik](#) [sprogteknologi](#)

svensk [truede sprog](#) [tv](#) [tyrkisk](#) [tysk](#) [Udtale](#)

[Underholdning](#) [video](#) [vokaler](#)

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	OmniGlot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	
juli 2012	Bogstavlyd
juni 2012	Dansk sprognævn
maj 2012	Den danske ordbog
april 2012	Dialekt.dk
marts 2012	dk.kultur.sprog
februar 2012	Korpus.dk
januar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
december 2011	Ordbog over det danske sprog
november 2011	Ordned. Dansk sprog i ordbøger og korpus
oktober 2011	Sproget.dk
september 2011	Svenska Akademien
august 2011	Ø (Schwa.dk)
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	

maj 2009
april 2009
marts 2009

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.